

Magyarország

A Területi Igazságos Átmeneti Tervek folyamata és a fiatalok bevonása

Magyarország kapcsán az Európai Bizottság jelezte, hogy Magyarországon az igazságos átmenet a karbon-intenzív Heves és Baranya megyékre összpontosítson. Heves megyei szénbányák szolgáltatják a lignitet a megyében található Mátrai Erőműnek, amely az energiából származó magyarországi kibocsátások 50 százalékáért felelős. Mivel a magyar kormány úgy döntött, hogy 2025-ig fokozatosan kivezeti a szén felhasználását, Hevesben több mint 2500 munkahely kerül veszélybe.¹

Baranya megye több áram-intenzív iparágnak ad otthont, különösen cementgyáraknak, amelyek a dekarbonizáció útján több munkahelyet is elveszíthetnek. A magyar területi igazságos átmeneti terveket (TIÁT) az Innovációs és Technológiai Minisztérium írta meg a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz (KEHOP Plusz) mellékleteként.

A 2022. májusi választásokat követően a TIÁT-ok irányítása átkerült az ITM-ből átalakuló Technológiai és Ipari Minisztériumhoz. A minisztérium úgy döntött, hogy a Heves és Baranya megyei TJTP mellett egy további TJTP-t ír ki, amely a szénbányászatban érdekelt Borsod-Abaúj-Zemplén (BAZ), Heves határával határos megyére szól. A minisztérium munkáját a KPMG tanácsadó cég támogatta, amely az alap kutatást és az érintettek bevonását végezte. Az első TIÁT tervezeteket 2021 augusztusában nyújtották be az Európai Bizottságnak.

Az Európai Bizottság 2022. szeptember 18-án javasolta a KEHOP+ és vele együtt a TIÁT-ok jóváhagyásának felfüggesztését, az uniós költségvetés védelmét célzó intézkedéseinek részeként². Amennyiben ezt a javaslatot az EU Tanács jóváhagyja, az leállíthatja az Igazságos Átmenet Mechanizmusa (JTM) magyarországi végrehajtását, hacsak a felfüggesztést nem szüntetik meg. (Szerk.: *A felfüggesztés jelenleg (2022. december 19-én) fennállt, 3 Operatív Programot érintett, 55%-os felfüggesztés. Tudomásunk szerint tartalmilag ettől még elfogadhatja a KEHOP Pluszt a Bizottság, és a tartalmi megvalósítás, pályázati felhívások tervezése és kiírása elkezdődhet.*)

¹ EU (2020). COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT Országjelentés Magyarország 2020. SWD/2020/507 végleges

² 58. EU (2022) Javaslat: A TANÁCS végrehajtási határozata az Unió védelmét szolgáló intézkedésekről, a költségvetésnek a jogállamiság elveinek magyarországi megsértésével szembeni védelmére irányuló intézkedésekről. EU: Brüsszel.

Amikor a TIÁT-ok írása folyamatban volt, az érdekelt felekkel való partnerséget a KPMG irányította 2020 végétől 2021 elejéig, kétoldalú interjúk lefolytatásával és külön-külön fórumok szervezésével mindhárom célzott megyében. Az interjúkon és a fórumokon részt vevő résztvevők megkérdezésével azonosították a bevonandó új érdekelteket, így a bevont érdekeltek hálózata fokozatosan bővült. A fórumok résztvevői interaktív formátumok segítségével vitathatták meg a saját megyéjük tervét, és adhattak észrevételeket ahhoz. A folyamatot egy negyedik és egyben utolsó fórum zárta le mindhárom TIÁT esetében, ahol a résztvevők szavazhattak a végleges inputról. Ezt követően 2021 májusától júniusáig a minisztérium a honlapján megnyitotta a TIÁT-ok szövegtervezetét visszajelzésre, majd 2021 augusztusában benyújtotta a Bizottságnak végleges tervezetet. A minisztérium nem hozta nyilvánosságra a konzultációs folyamatról készült végleges jelentést. A TIÁT-ok tervezetei nyilvánosan elérhetőek az interneten:

https://www.palyazat.gov.hu/kornyezeti_es_energiahatekonysagi_operativ_program_plusz

A TIÁT-tervezetek szerint a fiatalok olyan nehezen elérhető csoportnak számítottak, amelyet a hatóságok igyekeztek bevonni. Végül mind a kétoldalú interjúkba, mind a tanácsadó által szervezett fórumokra mindhárom célmegyében bevonták az ifjúsági szervezeteket és az egyetemi hallgatókat. További információkat kértünk egy helyi tisztviselőtől, aki Heves és BAZ megyékben a konzultációkat felügyelte. A tisztviselő szerint a fiatalok bevonása gyakran az egyetemi hallgatókra korlátozódott, és a részvétel tekintetében nem volt különösebben sikeres. Mivel a tanácsadó konzultációról nem készült végleges jelentés, nem lehet megerősíteni ezeket az információkat. A konzultációkon részt vevő ifjúsági képviselők közül nem sikerült interjút készíteni.

A jövőbeli kötelezettségvállalás tekintetében a TIÁT-tervezetek nem rendelkeznek külön monitoring bizottságokról. Mindhárom tervezetben több kormányzati ügynökség és szerv van feltüntetve, amelyek a KEHOP Plusz egészének nyomon követéséért felelősek. A nem-kormányzati partnerek, felek konzultálnak, de nem határozták meg, hogy hogyan.

Összességében pozitívum, hogy a magyar hatóságok a fiatalságot olyan érdekelt félnek tekintették, akiket meg kell szólítani, és jelentéseik szerint meg is szólították őket. Ugyanakkor több kutatásra van szükség annak értékeléséhez, hogy a folyamat eredményes volt-e.

Fordítás: deepl.com

2022 szeptember

Az eredeti angol tanulmány magyarországi fejezetének fordítása.

Az eredeti: https://www.just-transition.info/wp-content/uploads/2022/10/Report_youth_engagement_in_EU_just_transition_2dEdition_October2022.pdf?fbclid=IwAR1PGzQ1N3I2QDmupANWLxlg38fnISxgLydZVbzOlyWw8JinsuPBnNIZP0k